

ПРЕДИКТОРИ ГОСТРОГО ПАНКРЕАТИТУ ПІСЛЯ ЕНДОСКОПІЧНОЇ РЕТРОГРАДНОЇ ХОЛАНГІОПАНКРЕАТОГРАФІЇ

Кушнірук О.І., Клецько І.Я., Тумак І.Я.

Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького. Кафедра хірургії та ендоскопії ФПДО. Кафедра променевої діагностики ФПДО.

Вступ. Найнебезпечнішим серед ускладнень ендоскопічної ретроградної холангіопанкреатографії (ЕРХПГ) та лікувальних втручань на великому дуоденальному сосочку (ВДС) при синдромі біліарної обструкції (СБО) є після-ЕРХПГ панкреатит (ПЕП), у т.ч. панкреонекроз, з високою летальністю. Визначення факторів ризику ПЕП і його профілактика є актуальною проблемою.

Мета роботи: визначення істинних предикторів розвитку ПЕП.

Матеріали та методи. На базі кафедр хірургії та ендоскопії і променевої діагностики ФПДО ЛНМУ в лікарні швидкої медичної допомоги м. Львова за період 2012–2014 рр. було виконано 1341 лікувальних ЕРХПГ 1035 пацієнтам. Хворих із діагностованим гострим біліарним панкреатитом не враховували. Переважали жінки — 814 (60,7%). Вік хворих коливався від 18 до 96 рр. (медіана — 66 р.), а середня тривалість втручання становила 20 хвилин. Медикаментозна профілактика ПЕП — нестероїдні протизапальні препарати (НСПЗ) дом'язево або ректально була обов'язковою. Досвід ендоскопії на час початку дослідження становив більше 3000 лікувальних ЕРХПГ із виконанням їх понад 200 шороку.

ПЕП розвивався у 16 пацієнтів (1,19% від загальної кількості втручань), з яких 10 мали набрижковий, а 6 (37,5%) — деструктивний панкреатит. Хворих з ПЕП лікували консервативно без летальних випадків. Оцінено 15 потенційних предикторів ПЕП (відповідно до даних літератури) — див. табл.

Результати. Усі виявлені випадки ПЕП діагностовано у пацієнтів після проведення первинного втручання (відношення шансів (ВШ) 10,2; 95% довірчий інтервал (ДІ) 0,61–170,0; $p=0,03$), що доводить перевагу багатоступінних втручань у складних випадках. Істинними предикторами ПЕП, залежними від пацієнтів та патології, виявилися: молодий вік хворих < 40 р. (ВШ 6,64; 95% ДІ 2,54–17,77; $p<0,001$); наявність мікрохоледохолітазу та конкрементів до 1 см. (ВШ 5,83; 95% ДІ 1,26–18,57; $p<0,01$); жіноча стать (ВШ 4,59; 95% ДІ 0,99–14,63; $p=0,036$); стенозуючий папіліт (синдром дисфункції сфінктера Одді, ВШ 2,89; 95% ДІ 0,99–7,65; $p=0,045$).

Висновки. Пацієнт-асоційовані фактори ризику ПЕП залишаються "слабким місцем" його комплексної профілактики і їх в першу чергу необхідно враховувати досвідченим фахівцем. З метою зменшення впливу операційних факторів опрацьовано й апробовано алгоритм проведення ЕРХПГ, чільними компонентами якого є: 1) визначення предикторів ПЕП у конкретного пацієнта з СБО перед і під час втручання; 2) виконання у складних випадках короткотривалих кількостатних втручань з мінімальною кількістю неселективних канюляцій ампуди ВДС; 3) селективна провідникова канюляція з рентгеноскопічним контролем потрапляння провідника у протоку інтересу для уникнення непотрібної віруснографії у пацієнтів з біліарною патологією; 4) провідникова ЕПСТ; 5) медикаментозна профілактика — НСПЗ до/під час та після проведення лікувальної ЕРХПГ.

Таблиця 1. Предиктори гострого панкреатиту після ЕРХПГ

Характеристика	Усього	ГП (%)	p^*	ВШ (95% ДІ)	
Стать	Жіноча	814	1,72%	0,036	4,59 (0,99–14,63)
	Чоловіча	527	0,38%		
Первинна процедура	Так	1029	1,55%	0,031	10,2 (0,61–170,0)
	Ні	312	—		
Канюляція	Так	794	0,88%	0,21	0,53 (0,21–1,42)
	Ні	547	1,65%		
Супрапапілярна холедохотомія	Так	348	5 (1,44%)	0,58	1,3 (0,49–3,81)
	Ні	993	11 (1,11%)		
Балонна дилатація	Так	433	1,15%	1	0,96 (0,36–2,76)
	Ні	908	1,21%		
Літостракція	Так	591	1,18%	1	0,98 (0,38–2,62)
	Ні	750	1,20%		
Папіліт	Так	583	1,89%	0,045	2,89 (0,99–7,65)
	Ні	758	0,66%		
Холангіт	Так	405	0,74%	0,41	0,53 (0,18–1,94)
	Ні	936	1,39%		
Парапапілярні дивертикули	Так	186	1,08%	1	0,89 (0,28–4,12)
	Ні	1153	1,21%		
Протокова гіпертензія	Так	963	1,45%	0,18	2,77 (0,60–8,85)
	Ні	378	0,53%		
Контрастостомія жовчний міхур	Так	234	2,14%	0,18	2,18 (0,82–6,38)
	Ні	1107	0,99%		
Хронічний панкреатит	Так	56	0,00%	0,64	0,68 (0,04–11,49)
	Ні	1285	1,25%		
Холедох	до 1 см	279	2,15%	0,23	1,94 (0,73–5,46)
	понад 1 см	806	1,12%		
	до 40 р.	146	4,79%		
Вік	понад 40 р.	1195	0,75%	0,0008	6,64 (2,54–17,77)
	немає	423	0,47%		
	мікроліт	308	2,60%		
Наявність каменів	до 1 см	429	1,40%	0,009	5,83 (1,26–18,57)**
	понад 1 см	181	0,00%		
	немає	423	0,47%		

* двосторонній точний критерій Фішера.

** при порівнянні мікролітів і каменів до 1 см решті хворих.

ХІРУРГІЯ ОДНОГО ДОСТУПУ (SILS) В ЛІКУВАННІ ПОЄДНАНОЇ ПАТОЛОГІЇ ОРГАНІВ ЧЕРЕВНОЇ ПОРОЖНИНИ ТА МАЛОГО ТАЗУ

Литвиненко О.М., Лукуча І.І., Колесник А.В., Гребінь Р.М.

Національний інститут хірургії та трансплантології ім. О.О. Шалімова НАМН України, м. Київ

Вступ. У класичній абдомінальній хірургії одночасне виконання хірургічних втручань з приводу поєднаної хірургічної патології практикувалося небагато хірургами. Це пояснюється, перш за все, надмірною травматичністю доступу, необхідного для виконання таких операцій.

Прогресуючий розвиток ендоскопічної хірургії диктує необхідність перегляду лікувальної тактики у цієї категорії хворих. В різних джерелах літератури опубліковані повідомлення, що стосуються ефективності симультанних лапароскопічних операцій, з традиційного доступу, при поєднаній патології органів черевної порожнини. Незважаючи на косметичний та економічний ефект від традиційної лапароскопічної хірургії, тенденції в медицині надалі потребують покращення результатів хірургічного лікування пацієнтів: зменшення травматичності, скорочення періоду реабілітації та ще більше вираженого естетичного результату.

Хірургія одного доступу (SILS-хірургія) дозволяє значно знизити больовий синдром після операції, різко скоротити терміни реабілітації пацієнтів після лапароскопічних операцій. Крім того, SILS-методика володіє істотною косметичною перевагою перед звичайною лапароскопією.

Найкраще переваги лапароскопічної хірургії одного доступу проявляються при виконанні симультанних операцій на органах черевної порожнини і малого тазу.

Мета дослідження: провести порівняльний аналіз результатів хірургічного лікування пацієнтів з поєднаною хірургічною патологією органів черевної порожнини та малого тазу з використанням стандартної лапароскопічної техніки та однопортової лапароскопічної техніки.

Матеріали та методи. Проаналізовано результати хірургічного лікування 60 пацієнтів з поєднаною патологією органів черевної порожнини та малого тазу: хронічний калькулезний холецистит в поєднанні з патологією малого тазу (28 (46,6%), гострий апендицит + кісти ячників — 12 (20%), при не паразитарних кістах печінки + хронічний калькулезний холецистит + патологія малого тазу — 20 (33,3%). В залежності від лапароско-

пічного доступу хворі були поділені на 2 групи: 1 група — 32 пацієнтів, яким виконувались оперативні втручання з використанням традиційної лапароскопічної техніки та 2 група — 28 пацієнтів з використанням однопортової лапароскопічної техніки. Всі хворі співставимі за віком та статтю. Середній вік склав $45 \pm 3,2$ років, середній показник маси тіла — $27,5$ кг/м².

Результати. Традиційні лапароскопічні втручання були виконані у 53,3% пацієнтів: лапароскопічна холецистектомія (ЛХЕ) + резекція яйника — 17 пацієнтів, апендектомія + видалення кіст яйника — 5, фенестрація кіст печінки + ЛХЕ + резекція яйника — 10; однопортової лапароскопічні втручання — 46,6%: ЛХЕ + резекція яйника — 13 пацієнтів, апендектомія + видалення кіст яйника — 7, фенестрація кіст печінки + ЛХЕ + резекція яйника — 10. Додаткові троакари під час однопортових оперативних втручань не встановлювалися. Конверсій не було. В 1 групі тривалість операції (хв): $87,1 \pm 0,5$; кровотврат (мл): $20 \pm 5,8$; тривалість знеболення в післяопераційному періоді (год): перші 24; середня тривалість перебування в стаціонарі (доба): $2,5 \pm 0,5$; косметичний результат операції (%): 74,3 — відмінно, 26,6 — добре. В 2 групі тривалість операції (хв): $79,0 \pm 1,3$; кровотврат (мл): $15 \pm 4,5$; тривалість знеболення в післяопераційному періоді перші (год): 8–12; середня тривалість перебування в стаціонарі (доба): $1,5 \pm 0,3$; косметичний результат операції (%): 85,3 — відмінно; 15,6 — добре. Післяопераційні ускладнення не відмінялись.

Висновки. Незважаючи на те, що більшість хірургів визнає доцільність виконання симультанних операцій, їх виконують досить рідко — до 3% хворих. Вони позбавляють хворого одразу від двох і більше захворювань, усувають необхідність повторних оперативних втручань, знижують вірогідність виникнення пов'язаних з ними післяопераційних ускладнень.

Оперативні втручання при поєднаній патології органів черевної порожнини та малого тазу з застосуванням SILS технологій дають можливість безпечно та ефективно провести лікування пацієнтам даної категорії з кращим вираженням косметичним ефектом, дозволяють зменшити час перебування в стаціонарі та період реабілітації.

ЕНДОСКОПІЧНЕ ЛІКУВАННЯ ХОЛЕДОХОЦЕЛЕ ЯК ПРИЧИННИ ГОСТРОГО НЕКРОТИЗУЮЧОГО ПАНКРЕТИТУ

Лисюк Ю.С., Кушнірук О.І., Бокотей І.А., Когут Л.М.

Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького

Актуальність. Вроджена патологія панкреатобіліарної зони як причина панкреатичної гіпертензії трапляється рідко, що зумовлює недостатню поінформованість лікарів і може бути причиною діагностичних труднощів.

Клінічний випадок. Пацієнтка С., 27 років, інвалід III групи, перебувала на диспансерному спостереженні з приводу неврологічної патології (дисциркуляторна енцефалопатія) та патології верхніх відділів шлунково-кишкового тракту (гіперацидний гастрит, дискінезія дванадцятипалої кишки, хронічний безкаменевий холецистит — 7 госпіталізацій у гастроентерологічне відділення). Протягом трьох останніх років були наявні

больовий та диспептичний синдроми, прогресували УСГ-ознаки порушення відтоку жовчі — збільшення розмірів та потовщення стінки жовчного міхура, поява складку. 28.04.2009 р. була ургентно госпіталізована в хірургічне відділення з інтенсивним больовим синдромом і діагнозом гострого біліарного панкреатиту. Ультрасонографія: жовчний міхур S-подібною формою, значно збільшений (154×50 мм), з множинними конкрементами біля шийки, містить застійну жовч, стінка товщиною 3 мм, холедох — 6,3 мм, з перетином. КТ: холедох 11 мм, ознаки деструктивного панкреатиту із парапанкреатичними рідинними скопченнями. Виконано операційне втручання з приводу інфікованого